

**BUTLLETÍ ELECTRÒNIC
DE LA
SOCIETAT CATALANA DE CIÈNCIA-
FICCIÓ I FANTASIA
Març - Abril 2010. Número 21**

EDITORIAL

Posem per cas...

Més d'una vegada hem llegit com defineix la ciència-ficció Miquel Barceló, estudiós del gènere: "(...) la literatura de ciència-ficció és una narrativa d'idees, una manera d'explicar històries en la qual l'element determinant és l'especulació del '*què passaria si...*' ".

Substituïm, ara, aquesta darrera frase per "posem per cas..." i especulem:

Posem per cas que l'Ajuntament de Barcelona, per la insistència d'un llibreter, per l'interès de les editorials i per l'afecció lectora dels ciutadans, decidís de fer una BCièN-Ficció: una setmana dedicada a la literatura de ciència-ficció, amb escriptors reconeguts internacionalment, amb taules rodones, xerrades, entrevistes públiques i, tot plegat, amb un ressò mediàtic important.

Com que ens agrada el fet d'especular, posem per cas també que és lliurés un premi a la trajectòria d'un autor, i que el guardó es digués Premi Mecanoscrit (per batejar-lo amb un nom inspirat en l'obra més llegida i traduïda de la literatura catalana..., curiosament de ciència-ficció). Posem per cas, també, que es dediqués una sessió d'aquesta jornada a la collita literària d'aquest gènere conreat a casa nostra.

El metro de la ciutat és el termòmetre de la cultura i un bon indicador del que la gent llegeix. Fixeu-vos: a començaments de 2010 un alt percentatge de passatgers du entre mans un dels tres volums del Mil·lènim de Stieg Larsson

(que deien que era un lector voraç de ciència-ficció, per cert), poc menys de mil pàgines de literatura de gènere. Al metro, on batega la cultura genuïna, sovinteja la literatura popular i de gènere (fins i tot en català).

De l'1 al 6 de febrer s'ha celebrat a Barcelona la BCNegra 2010, la cinquena edició d'un esdeveniment literari que mobilitza molta gent i mitjans. Aquest any, autors del gènere negre com Ian Rankin, John Connolly o Arnaldur Idrisson, entre d'altres, s'han deixat caure per la ciutat. La BCNegra probablement no existiria sense l'empenta del llibreter Paco Camarasa (de la llibreria especialitzada Negra y Criminal), ànima de la trobada, però també gràcies al suport editorial i institucional. Posem per cas que existís una ànima literària d'una BCièn-Ficció i un ample suport editorial, institucional i dels mitjans. Us ho imagineu? Seria bonic, oi?

CRÒNICA

XIII Ter-Cat a Girona

Girona va acollir el passat dia 6 de febrer les XIII Ter-Cat (Tertúlies Catalanes de ciència-ficció, fantasia i terror). Són aquestes unes Ter-Cat de les que val la pena, parlar doncs van suposar una sèrie de fites de les quals l'organització se'n sent molt satisfeta.

Per una banda, fou el primer cop que les Ter-Cat s'acosten a la demarcació de Girona. Després d'haver visitat bona part del país i d'haver contactat amb afeccionats de Barcelona, Lleida i Tarragona, només faltava Girona, que era un lloc que semblava resistir-se.

En segon lloc, la participació fou excepcional, per al tipus de trobades i xerrades

que vol promoure l'organització en cada seu. En aquest cas, 40 persones es van acostar per seguir el programa d'activitats i presentacions que van fer-se a la capital del Gironès. A més a més, s'aconseguí mantenir una atmosfera de familiaritat i de proximitat. Aquesta munió d'afezionats, des de la mateixa Girona fins a l'altre extrem de Catalunya, com són les Terres de l'Ebre, dóna peu a reflexionar sobre l'èxit i la consolidació de les Ter-Cat com a tertúlies itinerants.

I pel que fa al contingut, aquest també va ser sucós: aprofitant un moment en què diversos autors acabaven de treure al mercat llurs llibres, normalment obres emmarcades dins la fantasia juvenil - tot i que la majoria d'ells recalca que aquesta etiqueta ha estat col·locada per motius editorials- es feu una sèrie de presentacions a la casa de Cultura de Girona.

En primer lloc, Javi Araguz presentà la trilogia *El mundo de Komori*, del qual ja hi ha dues parts publicades i la tercera està pensada perquè aparegui enguany; seguidament Gabriel García de Oro també parlà sobre el final de la seva biologia *Minotauro*. A continuació Mercè Masnou acostà al públic la saga de *Kadingir*; També Òscar M. Pich presentà en societat l'única novel·la de ciència-ficció del dia: *Mimas*. I finalment Susana Vallejo mostrà la tercera part de la seva exitosa tetralogia *Porta Coeli: El principi de la fi/ El principio del fin*.

Una bona mostra de la literatura fantàstica que es fa en aquest país, tan en català com en castellà. Però de postres una altra novetat: la presentació de la revista *Les males herbes*, una nova publicació que pretén oferir relats de gènere fantàstic en català i que el passat desembre va treure el seu primer número.

La major part dels autors va dedicar una part important del seu col·loqui a queixar-se dels problemes amb llurs editorials, a banda de parlar sobre els arguments i el procés creatiu de les obres presentades. El públic va interactuar de forma molt animosa amb els autors, preguntant i demanat un major desenvolupament a algunes de les explicacions sobre les obres en qüestió.

La jornada continuà amb un breu passeig pel nucli antic de Girona que desembocà en el dinar al restaurant "Tuscania". Allí mateix s'anuncià que la llista de candidats pels Premis Ictineu 2010 ja està a punt i per tant ja poden començar les votacions per escollir les millors obres fantàstiques publicades en català l'any 2009.

A la sobretaula, s'inicià una interessant taula rodona amb els autors en un ambient familiar i distès, on els aficionats van poder parlar de tu a tu amb els autors sobre molts temes relacionats tant amb la publicació d'obres com amb el subgènere de la

fantasia juvenil.

Unes jornades, doncs, que evidencien le ganes que té l'afecionat per trobar-se amb altra gent amb les mateixes inquietuts per parlar, debatre i divertir-se sota el paraigües del fantàstic.

Eloi Puig

*****

UN COL·LOQUI AL RACÓ.NET

**PINZELADES SOBRE *LA MUTACIÓ SENTIMENTAL*,
DE CARME TORRAS**

"Racó.net és un espai del Centre Cívic de barri del Guinardó que ha organitzat un cicle d'actes per apropar les "noves tecnologies" als seus possibles usuaris, el primer dels quals ha estat la presentació de la novel·la *La mutació sentimental* de la Carme Torras."

Unes jornades, doncs, que evidencien le ganes que té l'afecionat per trobar-se amb altra gent amb les mateixes inquietuts per parlar, debatre i divertir-se sota el paraigües del fantàstic.

El fet de gaudir de les exposicions sobre robòtica d'una científica i escriptora com la Carme Torras porta, és clar, a obrir els ulls com taronges i mantenir la boca com una "o", mentre que el cap de cada persona elabora una ciència-ficció que mai no s'escriurà.

Quan saps que hi ha un robot que té entretinguda a la canalla i, alhora, en té cura, un altre que aprèn i pot preparar-te mongetes amb seques eternament només "ensenyant-li" a fer-ho una vegada, i encara un altre que creix "biològicament" amb el teu mestratge, fas: Ufff!!! Potser prou més quan, tot seguit, saps que encara no s'ha acabat la cosa i et parlen d'aquells científics que volen deixar "pasturar" els robots pel món com una mena de nova espècie o allò d'aquell professor japonès - casualitat?- que dóna classe a través d'un robot fet a imatge seva, el qual pren activitat mitjançant tot un munt de sensors distribuïts per la cara de l'ensenyant nipó.

I tot plegat no són projectes, la Carme Torras ens assenyala la seva comercialització en un termini de poc més de cinc anys. Ja són aquí!!!

Bé, el col·loqui va anar des del senyor que tot negant amb el cap deia: "això no vull veure-ho, jo", passant per qui assegurava enlluernada que no hi ha aturador davant de l'avenç del coneixement científic i per qui assenyala la responsabilitat social d'aquest fet, fins a qui explicava que a l'escola del seu fill ja començaven a preparar petits "robotets" i es queixava del poc interès de l'Administració per finançar-ho.

Aquesta barreja entre fascinació, sorpresa i temor donà peu a comentaris sobre la possible inutilitat de l'invent del professor japonès quan, de fet, la classe li ocupa el mateix temps real -potser és que els alumnes, quan s'oblida allò d'"on hi ha pèl hi ha alegria", fan pudor i xivarri-, sobre la formació d'una generació d'ineptes emocionals al jugar amb un robot dissenyat per complaure't sempre o sobre la difícil, i no pas desitjable, substitució de la figura presencial del professor per la d'un vídeo.

I més coses, enmig d'aquesta improvisada i casolana ciència-ficció, apareix el concepte de normal i normalitat, és a dir, la novel·la *Soy leyenda* (1954) de Richard Matheson comença que allò normal és no ser vampir però acaba, degut a la normalitat aclaparadora de l'extensió dels xucladors, que allò normal és ser-ho. Això ve al pas de pensar que tenir uns anys -com tots i totes les presents- t'ha permès passar, un exemple, del tren de fusta de Les Planes a l'AVE Barcelona-Madrid, la qual cosa et permet comparar experiències; d'altra manera si ja arribes al món amb l'ordenador a la capçalera de la mare que tot just acaba de parir, això, i el tipus de relacions humanes que genera, és el "normal", no pot haver-hi comparació. Com serà aquest món?

I encara més coses. Si pots "criar" un robot, el pots fer -fantasies del cinema de por-

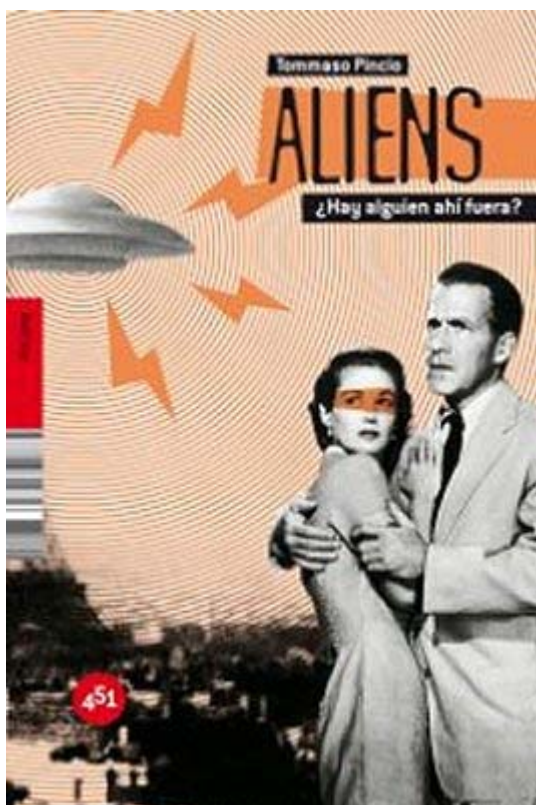
assolir la personalitat d'un assassí en sèrie o, també, pots crear un exèrcit a la mida del "soldat universal", interpretat per Jean-Claude Van Damme, obra d'una mena de biologia sintètica.

No voldria pas fer-vos esgarrifar; per a treure-us la pell de gallina heu de llegir la novel·la de la Carme Torras on, amb prou cura i sentiment, ens endinsa en un món en què tot això aquí exposat ja és història, és llegenda... o potser no?

Voldria acabar aquestes breus pinzellades sobre l'agradable tertúlia al Centre Cívic del barcelonès barri del Guinardó, amb un dubte: no recordo bé si el robot que patrulla -patrulla?- pel campus de la UPC t'informa de la paperera més propera quan et veu la intenció, del tot incívica, de tirar un paper a terra. No sé per què em vénen al cap aquestes dolenteries, potser deu ser allò que diu la meva mare: "és que penses massa, xato"?

Josep Maria Roselló

LLIBRES

ALIENS

de Tommaso Pincio
451 Editores, Madrid,
2009

Tommaso Pincio és un escriptor i periodista italià que col·labora habitualment a les pàgines culturals de la premsa italiana i està especialitzat en la literatura i la cultura dels Estats Units. El seu assaig, *Aliens*, és una reflexió interessant sobre el món dels extraterrestres.

Pincio, d'una manera àgil i entenedora, ens proposa un recorregut per la societat americana de la guerra freda i del naixement del fenomen social a l'entorn dels

anomenats ovnis, un fenomen magnificat per la premsa americana i aprofitat per la indústria del cinema, amb el vist i plau de les autoritats de Washington que es beneficiaven del clima d'inseguretat que provocava l'amenaça extraterrestre per aplicar les seves polítiques conservadores.

Amb aquesta obra, Pincio d'una manera amena i ben documentada, fa una intel·ligent dissecció del fenomen ufo, dels extraterrestres i les abduccions, començant per l'albirament dels primers *flying saucers* o plats voladors, i l'incident de Roswell on es va estavellar una nau alienígena, fins el suïcidi col·lectiu dels trenta-set membres de la secta *Heaven's Gate*, a Califòrnia l'any 1997, portats per la creença que les seves ànimes serien abduïdes pels extraterrestres.

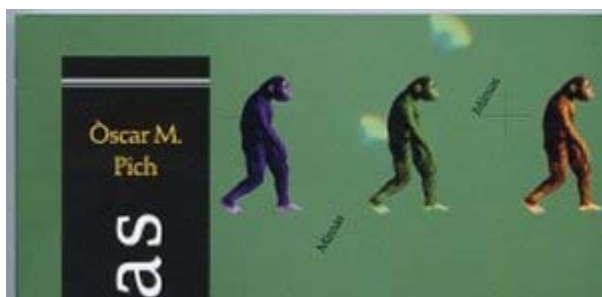
Aliens és la radiografia científica, política i cultural dels UFO i de la societat que els va fer possible, en forma de vint-i-dos capítols de factura àgil, il·lustrada amb dibuixos, fotografies documents de l'època, fotogrames i cartells de pel·lícules d'un valor destacable.

És casual que la creació de CIA i l'aparició de plats voladors es produeixi el mateix any 1947? Quina relació hi ha entre Marilyn Monroe o Elvis Presley, Silvio Berlusconi i els extraterrestres? És cert que els coneixements astrofísics de Von Braun es van incrementar arran de la inspecció de la nau alienígena que es va estavellar a Roswell? Perquè havien de ser rodones les naus dels visitants d'altres móns? Perquè un prestigiós psicoanalista com Jung, deixeble de Freud, es va interessar pel fenomen ufo?

Si voleu trobar resposta a aquestes i altres preguntes, no deixeu de llegir aquest excel·lent *Aliens* de Tommaso Pincio que l'autor va subtitular: "*Dove si racconta come i perché gli extraterretri sono giunto fra noi*"

MG

*****

MIMAS
d'Oscar M. Pich
Tres i Quatre SL,

València, 2009

Vaig assistir a la presentació de la novel·la *Mimas* a les últimes Ter-Cat celebrades a Girona i vaig tenir ocasió d'escoltar les paraules del seu autor Oscar M. Pich, que es va mostrar perplex amb l'editorial que, tot i haver editat la seva obra, finalista d'un premi de narrativa per adults, l'ha publicada en una col·lecció juvenil, amb el seu corresponent annex de propostes didàctiques. Així mateix, l'autor es va mostrar decebut pels canvis introduïts a l'obra com a condició per ésser publicada.

Que cadascú en tregui les pròpies conclusions.

I el cert és que, amb *Mimas*, ens trobem davant una proposta molt personal i intel·ligent d'un autor novell que pot anar de bracet amb autors de prestigi de la ciència-ficció i que planteja un munt de reflexions interessants, com la relació de les ciències i el desigual progrés de la humanitat.

Quan comença la narració, fa temps que una Terra exhausta i dessagnada en conflictes interiors s'ha expandit per l'espai, que ha passat a ser una mena de Far West; dels planetes s'extreuen tota mena de recursos i les colònies humanes arriben als indrets més remots de l'Univers.

En un d'aquests racons, el planeta Taurida, més enllà del sistema solar, treballa un equip de científics anomenat Buffon, que pateix estranyes alteracions de pensament i conducta que s'atribueixen a la ingesta d'un misteriós fruit que creix en un Oasi del planeta.

No voldria avançar res més de la novel·la. Amb aquest plantejament tan suggestiu arrenca una narració que gosaria qualificar de trepidant, amb un desplegament de personatges singulars, amb aventures, intriga i reflexió servits amb una prosa rica, eficaç i fluïda.

Mimas és una novel·la amb tots els ingredients per a satisfer lectors exigents, tant de ciència-ficció, com a lectors a la recerca de propostes interessants i ben escrites.

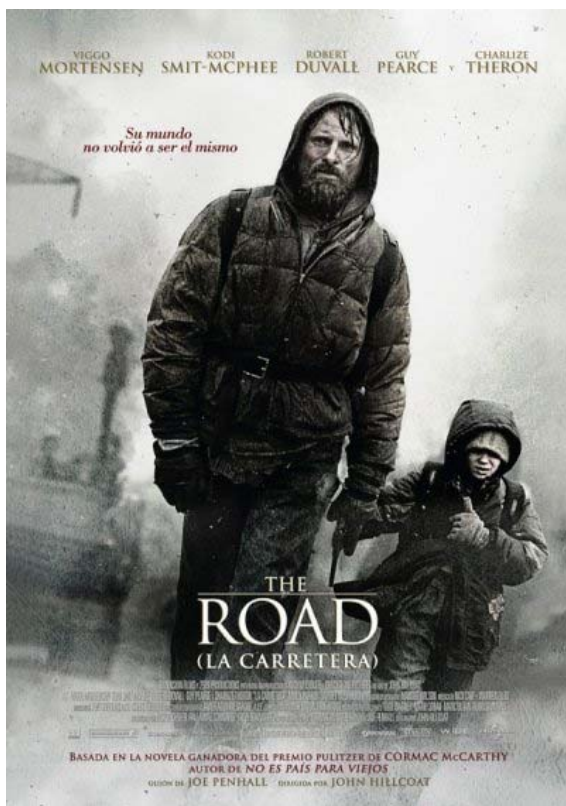
I per acabar una pregunta: Per què les editorials publiquen avorrides i temàticament reiteratives novel·les dites psicologistes, o realistes, o actuals, o com es digui, i s'espanten davant del que faci olor d'especulació científica o antropològica. On haurien relegat, aquests senyors, *El mon feliç* de Huxley o *1984*

d'Orwell?

MG

CINEMA

The Road (la Carretera)

de John Hillcoat
(2009)

La novel·la *The Road* de l'escriptor americà Cormac McCarthy va ser posada a la venda l'any 2006. L'obra descriu la marxa cap a l'esperança d'un pare i el seu fill en un món on la civilització ha estat destruïda completament per un desastre que no queda explicat. Aquell mateix any va rebre el James Tait Black Memorial

Prize for Fiction i el 2007 va rebre el Pulitzer Prize for Fiction .

L'any 2009 es va presentar la pel·lícula al festival de Venècia i altres festivals, obtenint varies nominacions i premis.

La versió cinematogràfica la va dirigir John Hillcoat i va ser protagonitzada per Viggo Mortensen que fa un paper sensacional, fent que l'espectador hi entri totalment tot i la irrealitat de la situació que planteja.

La pel·lícula és cinema "pur". És una pel·lícula d'aquelles que fa anys s'exhibien a les sessions de "cinefòrum" on, després de la projecció, els assistents

intercanviaven el seus punts de vista sobre el missatge explícit o ocult, les qualitats i les emocions que els havia transmès.

El guionista de la pel·lícula no ha tingut massa feina, ja que segueix fil per randa l'obra de McCarthy que, per altra banda, podria ser catalogada dins la categoria de narracions breus o novel·la curta. Només es pren algunes llicències que no són a la novel·la, com ara el *flashback* del protagonista, quan recorda la vida, amb la seva dona, anterior al desastre que va assolir la terra. Cal destacar el tractament del color que té la pel·lícula: tots els *flashback* dels moments que la família viu feliçment, estan plens de color, de verd, de sol i de llum. Tot el viatge que fan el pare i el seu fill cap al mar, on pensen que hi trobaran per fi la felicitat i podran establir-se, és tractat en un format gris i trist. En cap moment surt el sol, sols núvols, boires, pluja i fred.

Així com la novel·la reflexa una desesperança definitiva per a la humanitat, que es vol arreglar al final, a la meua manera de veure, molt forçadament, a la pel·lícula els guionistes ho arreglen una mica, amb l'aparició d'insectes que no han estat exterminats pel desastre universal i, especialment, per la presència d'un gos, que simbolitza que han sobreviscut més éssers vius a més de l'ésser humà.

La pel·lícula transmet una angoixa i una tristesa infinites. Per què lluitar per viure, si no hi ha esperança? El protagonista però, no lluita. S'ha construït un objectiu, arribar al mar. Això el fa viure i, sabent que està malalt i que probablement no hi podrà arribar, ensinistra al seu fill per a sobreviure en un món on, únicament, ha de pensar en ell i en la seva supervivència, sense confiar absolutament en cap altre ésser que es pugui trobar pel camí. S'ha de sobreviure en un món on no hi ha menjar, en un món que tampoc en pot produir. L'única manera de sobreviure és practicant el canibalisme. Es planteja d'una manera cruel i real la lluita per la supervivència, que serà guanyada pels que es puguin adaptar millor a la nova situació de la terra.

La meua valoració: un 9. Pel·lícula de visió imprescindible. Extraordinària actuació de Mortensen, que "broda" el personatge. Inquietant, depriment i depressiva, angoixant, cruel. La lluita per la supervivència en el seu estat més pur.

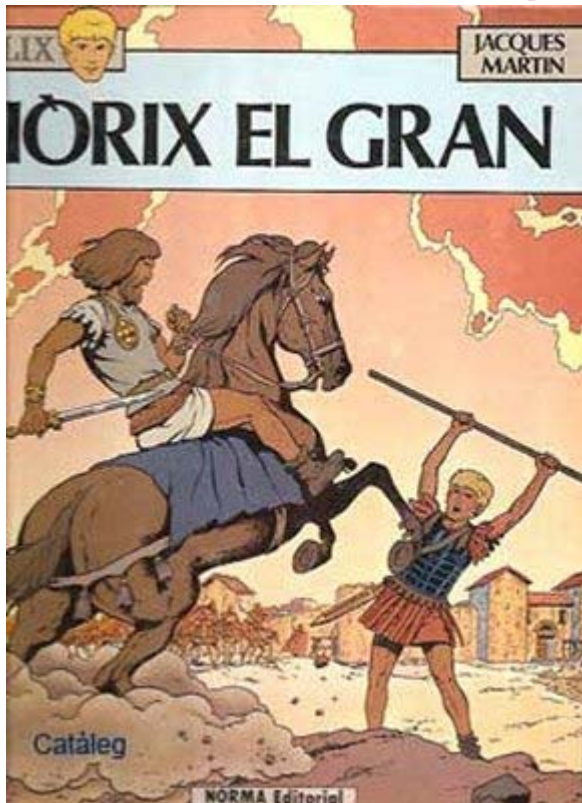
Punts febles: després de 12 anys del desastre total, no és massa creïble la troballa de la llauna de coca-cola amb tot el seu gas... Potser no estan massa ben treballats els efectes especials que representen un món destruït. 12 anys de

vents, pluja i neu segurament deixarien el nostre món bastant més malmès que el que ens presenta la pel·lícula.

Jordi Dòria

CÒMIC

Alix, la història que hauria pogut ser

Si dins la ciència-ficció hi ha algun subgènere sovint oblidat, és el de les ucronies que tracten de les conseqüències que haurien tingut determinats fets històrics en el cas que el seu desenllaç hagués estat diferent del que, realment, va ser.

Un subgènere tan poc utilitat a la CF que fins i tot alguns l'engloben dins l'apartat de "novel·la històrica alternativa".

De llibres de CF que han abordat aquesta qüestió n'hi ha. Philip K. Dick, per exemple, descriu a "El hombre del castillo" un món en el qual els nazis foren els guanyadors de la Segona Guerra

Mundial. De còmics em sembla recordar que no n'he llegit cap ni un. El que si hi ha hagut, en canvi, és la recreació d'esdeveniments històrics vista des d'una perspectiva no massa conforme amb el que ens diuen els historiadors. No cal recordar, perquè deu estar en la ment de tothom, el cas del poblat gal on viuen Astèrix i Obèlix que no va estar mai sotmès a les legions comandades per Cèsar.

Potser de manera més seriosa el món de la Roma de Cèsar ha estat tractat en la sèrie Alix escrita i dibuixada per Jacques Martin que ens acaba de deixar aquest passat mes de gener.

Martin, nascut a Estrasburg, era, juntament amb Hergé el representant més paradigmàtic de l'anomenada escola de Brussel·les. A més d'Alix creà també Jhen (la Itàlia del renaixement), Arno (l'Egipte napoleònic), Orión (Esparta i Atenes), Keos (l'Egipte faraònic) i Lois (la França del rei Sol) totes elles basades en fets històrics tractats amb un excel·lent rigor documental i una minuciositat i un realisme remarcables.

Només una de les seves sèries més conegudes, Lefranc, no té res a veure amb el món històric.

Com acostuma a passar hem de lamentar que només una exigua minoria de la seva obra pugui ser llegida en català encara que, per si serveix de consol, tampoc la immensa majoria ha estat publicada en castellà. Cosa bastant sorprenent quan sabem que s'han venut arreu del món més de set milions d'àlbums d'Alix, més de tres de Lefranc i més d'un milió d'àlbums de Jhen.

Dels trenta-un àlbums d'Alix només cinc han estat publicats en català, sense ordre cronològic, com de costum. De les altres sèries ni un de sol. Curiosament, quasi tots els àlbums de Jhen, a part dels d'Alix, es poden trobar en castellà.

Avui en dia un còmic com Alix no deixa de sorprendre als lectors que no el coneixien atesa la seva factura un xic passada de moda, amb parrafades interminables dins dels "núvols" on va escrit el que se suposa que diuen els personatges tots quasi rectangulars a l'estil de l'escola franco-belga de fa més de cinquanta anys. Els qui busquin però, la recreació d'ambients, escenaris, vestuari i utensilis gaudiran encara amb la lectura d'Alix. Si encara no ho heu fet, no perdeu més el temps i aneu a una llibreria especialitzada on us els puguin proporcionar.

Toni Segarra

TECNOCIÈNCIA EN FICCIÓ

La pinzellada científica apareix de vegades on menys hom s'ho espera. Miklós Bánffy (1873-1950) era un aristòcrata hongarès

de Transilvania que va ser parlamentari i ministre d'afers estrangers de l'Hongria resultant de l'ensulsiada de l'imperi austrohongarès. Entre 1934 y 1940 va publicar una trilogia sobre la decadència i desmembrament de l'imperi vist des de l'òptica de la minoria hongaresa de Romania. No és fins ara que aquestes tres excel·lents novel·les han estat traduïdes a llengües de l'occident d'Europa. Caceres, balls, cors tardoromàntics trencats, duels, gitanos, aristòcrates obsolets i la política al centre d'Europa són els elements d'un cicle narratiu extraordinari.

Un dels personatges, el comte Pali Uzdy, un home cruel, arrogant, despòtic i amargat, viu de les rendes de les seves propietats agràries, però, de cop es dedica a matar el temps lliure amb especulacions científiques per millorar el funcionament d'un món que treballa amb el sistema decimal quan, diu ell, tot aniria millor comptant amb base dotze. En el passatge en què el lector es pot témer que s'enfrontarà amb l'amant de la seva dona, que és el protagonista de la trilogia, el comte es posa a explicar-li el seu darrer descobriment:

-Al número dotze li diré deu. De l'u al nou els nombres conserven el seu nom, i només el deu i l'onze necessiten nom i xifra per formar part de la sèrie de nombres d'un dígit. He batejat al deu uz i a l'onze di, que són les síl·labes del meu cognom. Segons el meu sistema, el valor del que anomenem cent, en els meus càlculs té cent quaranta-quatre unitats...

L'escena continua amb el desplegament complet que el comte fa del seu "descobriment", cap altra escena del llibre té contingut tecnocientífic. L'especulació numèrica ha servit només per manifestar la bogeria del personatge.

Jordi Font-Agustí

OPINIÓ

I a tu, t'agrada la ciència-ficció?

A l'últim paràgraf de la ressenya de la pel·lícula *Avatar* del darrer butlletí, en Jordi

de Manuel, escrivia:

"No deixa de sorprendre que en un cinema sense gairebé ni una cadira buida s'escoltin aplaudiments quan el film s'acaba, sobretot si tenim en compte l'escassa afició que hi ha a la literatura que s'ocupa del mateix gènere. Aquesta és una paradoxa que algú hauria d'investigar."

Lluny de la pretensió d'esgotar d'una manera exhaustiva el tema que apuntava el nostre amic, voldria plantejar un parell o tres de reflexions que em vénen al cap quan es parla del tema i que potser ens posen en el bon camí per obtenir alguna resposta.

Passem a la primera reflexió. Perquè triomfa *Avatar* i perquè ho van fer en el seu moment pel·lícules com *La guerra de les Galàxies*, *Terminator* o altres? En la meva opinió, amb *Avatar* com amb *La Guerra de les Galàxies* i algunes altres ens trobem davant de pel·lícules d'aventures, com ho poden ser *Indiana Jones*, o com en una altra època ho van ser les pel·lícules de Tarzà dels micos.

Al llarg dels anys, la novel·la d'aventures, diguem-ne clàssica, ha estat ambientada en diferents llocs i èpoques amb un denominador comú, la seva possibilitat de descoberta, d'acció, de viatge i d'emocions. Així doncs, la trama transcorria en el *Far West* o en una mitificada Àfrica del segle XIX, o s'ambientava en l'oceà solcat per vaixells de vela o en un món grecoromà més o menys mitològic, o bé, per què no? en una romàntica Edat mitjana de cavallers i castells. Tant la novel·la com el cinema d'aventures havien trobat un filó extraordinari en aquests escenaris.

Pirates ferotges, intrèpids exploradors, agosarats caçadors, cowboys i sheriffs enfrontats, herois amb faldilleta curta, i bíceps desenvolupats, cavallers a la defensa dels desvalguts, aquests han estat els personatges que durant dècades ens han traslladat a un món meravellós, el món de l'aventura.

Però tot d'una semblava que el nostre món, tan apamat, no ens podia oferir paratges on situar *Les mines del rei Salomó*, o *La illa del tresor*, o el *Capità Blood* o *Robin Hood*, i, al lloc més recondit, et podies trobar una màquina expenedora de Coca-Coles, o el que és pitjor l'espectacle de la misèria i la fam del tercer món. Llavors, sobretot a Hollywood, però no només allà, es va apostar per la ciència-ficció.

Amb la ciència-ficció i els nous móns eren possibles altra vegada el western o la pel·lícula de pirates i no calia recórrer a èpoques passades. Els personatges podien ser perfectament actuals o lleugerament "futurs". Les selves podien esdevenir altra vegada impenetrables plenes d' insospitades meravelles que ningú havia imaginat.

Aquesta és la primera idea que explicaria el perquè d' un públic entregat a *Avatar*. Sense que de cap manera això resti mèrits a la pel·lícula, *Avatar* és una pel·lícula d'aventures i només de passada és una pel·lícula de ciència-ficció.

Una segona idea podria ser que allò que se li permet el cinema, és a dir, considerar una pel·lícula de ciència-ficció, una obra d'art, -recordem *Solaris* de Tarkovski, *Blade Runner* o *2001, l'Odissea de l'espai*-, fa molt de temps que li és vetat a la literatura. Fins i tot alguns escriptors de prestigi fugen com de la pesta d'una possible etiqueta de ciència-ficció, per no esdevenir allò que en termes de la indústria del cinema americana es deia "verí per a la taquilla".

En Jordi de Manuel escrivia, que ens trobem davant "l'escassa afecció que hi ha a la literatura que s'ocupa del mateix gènere". I aquí vindria la tercera reflexió. A què atribuir l'escassa afecció a llegir ciència-ficció? Deixem el cinema i entrem de ple en el món de la novel·la, si ens passegem per les llibreries, al costat de la plèthora de novetats de novel·la negra, o policíaca, hi ha una minsa representació de la novel·la de ciència-ficció i aquesta, en algunes grans superfícies comercials, a més de compartir prestatge o expositor amb els llibres de fantasia i terror i amb els còmics, la comparteix amb els ninotets de les pel·lícules, -*merchandising*, n'hi diuen?- videojocs i jocs de rol. Tot plegat ens deixa un regust estrany i ens empeny a sentir-nos una mica *freakis* quan ens acostem a mirar les possibles novetats del gènere. I no cal dir que escric això, amb tot el "carinyo" pels *freakis*, però entenent que un cert *freakisme*, com apuntava un dia en Munné-Jordà en una entrevista, ha perjudicat la ciència-ficció, si més no a aquella que pretén agafar una certa volada especulativa, o pretén simplement una certa normalitat literària.

Si comparem els gèneres de novel·la negra i de ciència-ficció -no entraré ara en la novel·la de fantasia, ni amb les sagues, trilogies i tetralogies-, aquesta última queda notablement malparada. El lector, diguem-ne de gènere, que considera la novel·la negra com una bona lectura per emportar-se a la platja o llegir al tren, rebutja de ple la narrativa de ciència-ficció.

Si comparem Assimov i P.D. James, o Bradbury i Chandler, o Ballard i Mankell, és a dir, si parlem de qualitat això no s'entendria, l'excel·lència la podem trobar a les dues bandes. Hi ha d'haver alguna altra explicació a la paradoxa. Jo m'inclino per una explicació que entraria més en el camp de la psicologia i les motivacions.

La novel·la negra, la novel·la de misteri, o de lladres i serenos té una gran avantatge: és un gènere que sol presentar un repte que s'acaba resolent. La novel·la de misteri, de detectius, alimenta la il·lusió que vivim en un món moral i comprensible en el que el criminal és descobert i normalment paga la seva culpa. La novel·la policíaca pretén posar ordre al caos... O sinó fixeu-vos en el gran èxit dels últims temps de la saga *Millenium*. En canvi la novel·la de ciència-ficció beu directament del pecat original del seu parentiu ufològic.

La novel·la de ciència-ficció es va encomanar del virus dels plats voladors que van aterrar a Roswell, dels marcians verds d'enormes cervells, de la famosa Àrea 51, de les abduccions. I aquest pecat original, aquell món dels anys cinquanta, que la van marcar ha quedat en l'imaginari del lector de platja, de piscina, de cap de setmana. O simplement el lector de novel·les.

I més encara, la novel·la de ciència ficció és, per a molta gent, la novel·la del caos, de l'entropia, de la paradoxa, de les preguntes inquietants que no tenen resposta, dels móns que trenquen els esquemes i les seguretats, de la por al desconegut, el món que no s'entén, del perill que no es pot controlar...

Molts amics i amigues, voraços i apassionats lectors, em diuen sovint: No, gràcies, novel·les de CIÈNCIA-FICCIÓ, NO EN LLEGEIXO.

Montserrat Galícia

RELAT

Escriure

Una cua quilomètrica, de més de dinou mil persones, zigzagueja pel passeig de Gràcia fins a la plaça Catalunya. Avui és el primer dia i la cua s'ha format de matinada, en pocs minuts. Izak es troba més o menys per la meitat, capcot, amb

un llibre sota el braç.

Els astrònoms i els matemàtics han calculat que l'asteroide arribarà al planeta d'aquí a vint-i-vuit dies, set hores i quaranta-dos minuts. Només discrepen en el nombre de segons. El cos celeste impactarà al bell mig de l'oceà Pacífic. Els físics i els geòlegs han calculat que l'energia del xoc provocarà, en menys de trenta minuts, l'evaporació de la major part de l'aigua dels oceans i, en dues hores, la fusió de les roques de la primera capa de l'escorça. Els químics, els ambientòlegs i els biòlegs asseguren que només sobreviuran les formes de vida microscòpiques de les profunditats abissals. Els sociòlegs i els psichistoriadors vaticinen que el ressorgiment de les sectes i els aldarulls més importants es produiran en els últims disset dies; els suïcidis col·lectius quan en faltin deu; creuen que més de mil guerres civils esclataran al primer món durant l'última setmana.

L'Autoritat Planetària, en conèixer les prediccions, ha repartit a cada estat llanxes de salvament: naus preparades per abandonar el planeta amb capacitat per a tres-centes persones cadascuna. Els estats petits, només tindran dues llanxes: una es dirigirà a Selènia, la colònia que els humans tenen des de fa dues dècades a la Lluna; l'altra, que tindrà una autonomia de cinc anys, buscarà un nou món.

Aquí se seleccionaran sis-centes persones. Izak voldria anar en una de les naus a la recerca d'un nou món... Podria fer tanta feina, en cinc anys.

Després de set hores de cua, just a l'entrada de la plaça Catalunya, l'escàner d'ulls rastreja els iris d'Izak. Davant d'ell han desestimat la sol·licitud als últims cinc-cents set ciutadans de la cua. S'atura davant d'una petita taula on hi ha assegut un funcionari. A l'holopantalla apareix l'historial mèdic d'Izak i els seus mèrits reconeguts. El funcionari observa les dades i etziba la pregunta:

-I vostè, què sap fer?

Ell s'enrojola, però no dubta a contestar.

-Escriure.

-I això, per a què serveix?

Izak s'adona que l'home acaba de tancar l'historial mèdic, sap que si en cinc

segons no aconsegueix convèncer-lo la seva sol·licitud es desestimarà. Obre el llibre que du sota el braç i el deixa sobre la taula, al costat de l'holopantalla:

-Escriure... escriure és agafar la matèria primera de la realitat i transformar-la en literatura per a fer-la més digerible.

Jordi de Manuel

Recordeu que el número 22, corresponent a maig-juny, estarà a la xarxa a començament de maig.